

Nedá se to vydržet

Na performance iniciativy N!MTV jsem šla hned z přijímacích zkoušek - věděla jsem jen tolik, že studenti a studentky „se budou vyjadřovat ke stavu školy“ a rovnou jsem z toho měla úzkost. Vzpomněla jsem si na všechny nespokojené (zejména) mailly kritizující způsob zkoušení, organizace studia atd., vzpomněla jsem si na všechny okamžiky, kdy jsem byla vystavena zpětné vazbě za své pedagogické chyby a nedostatky, a tak jsem si řekla, že po „krutých“ přijímačkách si nezasloužím nic lepšího. Po pár minutách bylo jasné, že půjde o víc - o elementární záležitosti lidské důstojnosti. Vedle mě stála jedna absolventka DAMU a plakala. Já se párkrát otočila na jednu současnou studentku na druhé straně a ujišťovala se, že „tohle se u nás neděje, žene“. Performance spustila proces, kterým si podle mě prochází celá společnost - proces redistribuce moci a prověřování stávajících pravidel a mechanismů. Ale o tu moc jde možná o trochu víc.

Následující týdny pro mě znamenaly hodiny debat a úvah o tom, co N!MTV znamená: co začíná a končí. A jak se mě to celé dotýká. Jak jsem svoje vysokoškolská studia prožila já. Nakolik se člověk musí pro umění „obětovat“. To je jeden s ústředních problémů celé iniciativy - je hrozně nepříjemná. Je nepříjemná pro ty, kterých se zmíněné praktiky týkají, protože někdo pojmenoval důsledky jejich konání. Je nepříjemná pro ty, kteří mlčky přihlíželi, protože se stali spoluviníky. Je nepříjemná pro ty, kteří nic netušili, protože se cítí být slepí a nevědomí, nebo protože špiní dobré jméno jejich kolegů a kolegyň, spolužáků i spolužaček. Je nepříjemná, protože nám sahá do svědomí - pedagogického, ale i studentského. Je nepříjemná, protože se ve výsledku prostě dotýká nás všech.

Mám přirozenou tendenci čekat spíš lepší vývoj, takže jsem přesvědčená, že iniciativa je skvělá a potřebná. Těší mě, že mladá generace se nebojí zformulovat, co jí vadí, a nebojí se s tím vystoupit a následně naslouchat odpovědím. Jsem přesvědčená, že nastává čas - možná pořádně poprvé od revoluce v roce 89 a určitě i vlivem pandemie - ptát se, jestli tohle je svět, v němž chceme žít a který chceme předat našim dětem (a když píšu *svět*, klidně si dosadte DAMU). Cítím příležitost: můžeme se všichni společně podílet na formulaci toho, jaký ten svět má být - a měli bychom (teď myslím my, generace 40+) jak přijmout spoluzodpovědnost za to, co bylo, tak i nabídnout svou účast na formulaci toho, co bude. Dokud o to možná někdo stojí.

Význam téhle iniciativy nespočívá jen v jejím parciálním dosahu (jakkoliv ho nezlehčuju: zlepšit studijní podmínky na DAMU je zásadní věc), pro mě ale v mnohem širším kontextu, a tam už to začíná být lehce děsivé: kdo „vlastní moc“ v téhle společnosti? Jakým způsobem se předávají zkušenosti z generace na generaci a jak vůbec učit a se učit? Dokážeme v sobě najít dost pokory, abychom pochopili, kdy končí náš čas? Nechybí tedy náhodou téhle společnosti přechodové rituály, v nichž nejen přestaneme být „forever young“, ale taky zvládneme převzít plnou odpovědnost? Pořád píšu o nás, o „lidech“, ale sama tenhle proces vnímám jako žena, ve společnosti, která je v zásadě ustavená muži pro muže - od začátku pandemie pozoruju, jak hluboce je naše společnost rozdělená na mužské a ženské role a nakolik je základní diskurs stále mužský bez ohledu na vzrůstající počet žen ve veřejných funkcích (i když nevzrůstá bůhvíjak). Teď jsem hluboce urazila citlivé a chápavé muže - a dokážu se do jejich prožitku vcítit, protože vím, jak se mě dotýká jakákoliv studentská kritika (vždyť jsem přece citlivá a chápavá pedagožka, ne?).

A ještě jednu možnost pro mě iniciativa otevřela: když se promění škola, na níž (se) učíme, musí se nutně proměnit i divadlo, které děláme. A na to se vlastně dost těším, jako tvůrkyně i jako divačka.

Marta Ljubková, dramaturgyně, pedagožka KALD DAMU